

РОЗДІЛ 1

...як далеко Дитя могло сягнути пам'яттю — ще ненадійною і непевною — завжди були тільки воно й Стара Жінка. Більше нікого. Деколи, хоча таке траплялося дуже рідко, заглядав на їхнє обійстя хтось із Села і тихо нашіптував Старій Жінці якісь слова, що, вочевидь, не були добрими словами. Вони, ці слова, ніяк не могли бути добрими, бо ж мало не завжди після кожних таких несподіваних відвідин Стара Жінка пакувала нехитрі пожитки у невеличкий мішок та, не проронивши ані слова, простягала велику теплу руку — і за мить Дитя й Вона поспіхом пробиралися манівцями, там, де мало хто ходив, — аби якомога далі від Села, далі й далі від будь-якого сліду людських садиб.

— Це втеча, — думало тоді Дитя і пильно роздивлялося довкруги великими, на диво дорослими очима. Личко Дитяти завше було брудне не тому, що воно не любило вмиватися, і не тому, що стара Жінка не дбала про нього як слід. Зовсім навпаки. Як далеко Дитя сягало ще нетривкою пам'яттю — Стара Жінка завжди, у край ретельно, піклувалася про те, щоб вдовольнити всі потреби, які мало Дитя. Однак

личко у Дитяти завжди було замурзане. Стара Жінка прокидалася щоранку майже вдосвіта, перш ніж Дитя встигало розплющити заспані очі, й, бурмочучи щось до себе, виймала з мішка невеличку коробочку з горіховою маззю і старанно намащувала личко Дитяти — від високого блілого чола і до надто чітко окресленого підборіддя. Ніжна світла шкіра Малої зникала під маззю безслідно, перетворюючись на обгорілу, обпалену сонцем і обвітрену, що й спотворювало риси обличчя. Але Дитя цього не знало, бо у жодній з їхніх домівок ніколи не було дзеркала.

...домівок? Домівок теж не було. Були тільки тимчасові прихистки. Дитя зрозуміло це дуже рано. Колись, кілька років тому, попри суворі накази Старої Жінки, Дитя відійшло далі від місця, яке вважало за свій дім, і над струмочком зустрілося віч-на-віч з Дитям такого ж віку й зросту, мешканкою сусіднього Села.

— Що ти тут робиш? — спитала маленька Селянка.

— Дивлюся на струмочок, — відповіло Дитя, зацікавлено роздивляючись свою ровесницю. То була перша в його житті маленька дівчинка, з якою воно розмовляло, тож Дитяті здавалося, що це прекрасно.

— А де у тебе дім? — спитала Селянка.

— Отам, за тим ліском, — відповіло Дитя охоче, тішачись, що ним зацікавився ще хтось, окрім Старої Жінки. Однак йому не спало на думку спитати про дім Селянки. Це не здавалося йому ані важливим, ані потрібним. Адже воно не знало, що бувають

домівки — справжні, постійні домівки. Гадало, що всі, як вони, кочують із місця на місце.

— Брешеш! — закричала раптом чужа дівчинка. — Це не твій дім, а покинута напіврозвалена халупа старої Актон, що померла після того, як її побили Загарбники! Цікаво мені, що ви там робите! І скільки вас там?

Коли Дитя повторило цю розмову Старій Жінці, та без жодного слова дістала мішок і взялась пакувати кілька речей, які в них були.

— Ходімо, — сказала невдовзі без жалю, простягаючи Дитяті велику теплу долоню.

І знову манівцями, якими ніхто не ходив, оминаючи центр Села, Стара Жінка з Дитям скрадалася до Великого Лісу, що чорнів на обрії, — про цей ліс мешканці Села одностайно стверджували, що там водяться привиди. Мала не знала про це, але жоден ліс, навіть найтемніший, ніколи не викликав у неї страху. Навіть у найстрашніший вітер чи бурю, коли дерева-велетні з грізним скрипом схиляють свої крони і бурмочуть щось до себе неспокійною мовою дерев-велетнів, а за їхніми стовбурами виблискують у пільмі очі невідомих, часто хижих звірів. Але й тоді Дитя не боялося лісу.

Завжди, пройшовши кілька днів, переспавши кілька ночей у Лісі, де трапиться, у випадком знайдених скальних печерах (а деколи навіть у дуплах струхлявілих дерев), Стара Жінка і Дитя знаходили черговий тимчасовий дім. Це була чи якась покинута мешканцями, перехняблена від старості халупа, чи

стодола або стайня далеко за Селом. Стара Жінка залишала Дитя у новому домі, забороняючи будь-куди виходити, а сама вирушала на село роздобути харчу. Приносила отож трохи молока, хліба, а часом навіть свіжого м'яса. А так вони щодня їли смужки сушеного м'яса, черстві коржики, лісові плоди, запиваючи все це джерельною водою.

Друга у житті Малої й дотепер остання зустріч з іншою дитиною відбулася неподалік одного з тих цілком випадкових обійсть. Це була пастушка; її овецькам закортіло поскубити трави так далеко від Села, що дівчинка безпорадно бігла за ними, аж доки вівці не спинилися недалечко від напівзруйнованої хатини, де нетоптана людською ногою трава була висока, соковита й свіжа. Дитя, побачивши пастушку, тихенько вислизнуло з хати, присіло неподалік і завмерло. Пастушка плела вінок із конюшини й співала радісно й дзвінко якусь простеньку й милу пісеньку про лужок, квітки й овецьок.

— Ох, — промовила, побачивши Дитя й обірвавши пісню. — Я тебе ще не знаю, хоча мені здавалося, що я тут зі всіма знайома. Як тебе звати, а мене звуть Ізель...

Дитя довго дивилось на неї серйозними великими очима і мовчало.

— Ну, скажи ж нарешті щось! Ти що, балакати не вмієш? — розсміялася пастушка. — Я питаю, як тебе звати?

— Мене звати Дитя. Або Мала.

Пастушка вибухнула сміхом.